

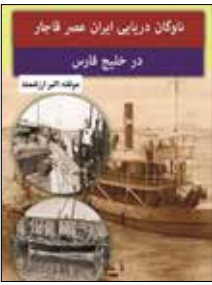
اقتصاد سرآمد

دوشنبه-۲ تیر ۱۴۰۴- سال یازدهم- شماره ۲۲۳۲

۲ دانش دریا

ادبیات دریا))((

ناوگان دریایی ایرانیان در عصر قاجار

رامین جهان پور– کتاب «ناوگان دریایی ایران عصر قاجار در خلیج فارس» به قلم اکبر ارزشمند، منابع تاریخی، اسناد و مدارکی که از گذشته بر جای مانده را مورد مطالعه و بررسی قرار داده و چگونگی شکل‌گیری نیروی دریایی ایران در دوران قاجار را شرح می‌دهد.

خلیج فارس همواره در طول تاریخ مورد توجه کشورهای منطقه و قدرت‌های بین‌المللی بوده است، موقعیت این آبراه در دورانی برای تجارت ادویه و زمانی از نظر ژئوپلیتیک توجه جهانیان را به خود جلب کرده است. ایرانیان به حکم همجواری با این آبراه از دوران گذشته با دریانوردی آشنا بوده‌اند. می‌توان گفت تا قبل از ورود اعراب مسلمان به ایران بخش اعظم فعالیت‌های دریایی و اقتصادی در این آبراه زیر نظر ایرانیان بوده است. از این جهت است که دریای عمان و آب‌های اطراف آن را در دوره باستان تحت عنوان دریای پایه می‌شناخته‌اند.

بعد از ورود اعراب مسلمان به ایران و سقوط سلسله ساسانی، حاکمیت سیاسی و نظامی ایرانیان تا مدت‌ها در این آبراه از میان رفت؛ هر چند نیروی دریایی و دریانوردان ایرانی در این منطقه حضوری مؤثر دارند. در قرون نخستین اسلامی تا تأسیس سلسله صفوی، حکومت‌های ایرانی به فراخور فرصت به دست آمده در خلیج فارس حضور تجاری و دریانوردی داشتند. در دوره دوم سلطنت صفویه و به‌خصوص از زمان شاه عباس، خلیج فارس برای ایران مطرح شد و ایرانیان توانستند جزایری را که مدت‌ها از دست داده بودند، دوباره به دست بیاورند، ولی از همین دوره است که حکومت‌های منطقه‌ای نظیر حکومت اباضیه عمان و جهانی نظیر هلند و انگلیس سعی در نفوذ در خلیج فارس دارند.

نیمه اول قرن سبیزدهم هجری که مصادف با نیمه اول سلطنت قاجاریه می‌باشد، مشکلات داخلی و درگیری‌ها در نواحی شمالی؛ فرصتی برای حکومت قاجاری باقی نگذاشت تا در مسائل خلیج فارس به طور جدی وارد عمل شوند، این موضوع کمر بند قدرتمند قبایل و طوایف را مستحکم‌تر نمود. زیرا آن‌ها توانستند بعضی از بنادر و جزایر ایرانی را اجاره نمایند و قسمتی از ناوگان تجاری بومی ایران را تحت کنترل خود درآورند.

با شروع سلطنت ناصرالدین شاه که از سال ۱۲۶۴ تا ۱۳۱۳ هجری ادامه یافت، دولت ایران فرصت یافت سازمانی تحت عنوان حکومت جزایر و بنادر تأسیس نماید و کنترل جزایر و بنادر را به این سازمان بسپرد، از طرف دیگر به تأسیس یک ناوگان دریایی دست یابد. آنچه سؤال اصلی نویسنده کتاب برای انجام این پرسش شده است، بررسی اقدامات دولت‌مردان قاجاری برای تأسیس ناوگان دریایی در خلیج فارس و همچنین فعالیت‌های نظامی اقتصادی این ناوگان در طول این دوره است.

با توجه به اهمیت روزافزون منطقه خلیج فارس برای قدرت‌های منطقه‌ای و بین‌المللی به ویژه در دهه‌های اخیر، پژوهش‌های متعددی در ارتباط با مسائل این منطقه مهم و استراتژیک توسط محققین داخلی و خارجی صورت گرفته است. اما با وجود اهمیت ناوگان دریایی ایران برای حفظ منافع ایران در خلیج فارس در دوره قاجاریه، هیچ یک از پژوهشگران به صورت مستقل به بررسی تحول و تغییر و عملکرد ناوگان دریایی ایران در خلیج فارس نپرداخته‌اند. لذا مؤلف کتاب «ناوگان دریایی ایران عصر قاجار در خلیج فارس» به این موضوع به صورت پژوهشی پرداخته است.

این کتاب نخست اوضاع ایران و منطقه خلیج فارس قبل از تأسیس سلسله قاجاری را مورد مطالعه قرار داده است. زیرا قبل از کار قاجارها، ایران در زمان افشاریه یک دوره نسبتاًخوب دریانوردی را در خلیج فارس تجربه می‌کند. در واقع فصل اول آن به منزله مقدمه و فصل های بعدی کتاب برای ورود به حوزه اصلی تحقیق می‌باشد.

درفصل های میانی هم نویسنده به مسائل ناوگان بومی و تجاری ایران در خلیج فارس و مسیر تحول و کمرنگ شدن نفوذ آن تحت تأثیر سیاست‌های استعمار و قراردادهای متعده بین ایران و انگلیسی می‌پردازد.

این کتاب که مؤلف آن اکبرارزشمند می باشد توسط انتشارات عصر طلایی در ۱۷۹صفحه منتشر شده و با عنوان (مجموعه کتابهای تاریخی سلسله قاجاریه ویژه نامه علوم نظامی) که شامل پنج فصل مفصل تشریحی است دراختیار علاقه مندان به تاریخچه حمل و نقل و دریانوردی ایرانیان در زمان قاجار قرار گرفته است.

سید گروه بین‌الملل-سعید قلیچی – «آن‌ها باید فوری صلح کنند». این جمله کوتاه بخشی از گفت‌وگوی دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور ایالات متحده آمریکا با خبرگزاری رویترز است. این جمله کوتاه اما زمانی بی‌معنی می‌شود که بدانیم، او این صحبت را پس از آن مطرح کرده است که دستور انجام حمله نظامی غیرقانونی و خلاف منشور ملل متحد به سه مکان هسته‌ای ایران را صادر کرده بود.

به گزارش روزنامه اقتصاد سرآمد، رئیس‌جمهور ایالات متحده آمریکا از آغاز دور جدید ریاست‌جمهوری خود همواره سعی کرده تا خود را فردی به‌دنبال برقراری صلح در جهان نشان دهد. تلاش او برای برقراری صلح در جنگ میان نیروهای روسیه و اوکراین تاکنون به نتیجه نرسیده است. همچنین تلاش‌ها برای برقراری آتش‌بس میان رژیم صهیونیستی و حماس در باریکه غزه نیز همچنان با کشته‌شدن غیرنظامیان و بحرانی بودن شرایط ساکنان نوار غزه ادامه دارد. ایجاد صلح میان هند و پاکستان نیز پس از دادن مشوق‌های اقتصادی به دو کشور پایان یافته است.

وضعیت ایران، اما پس‌ا تمام نقاط دنیا متفاوت بوده است. دونالد ترامپ در آغاز مهلتی ۶۰روزه برای برقراری توافق با ایران بر سر موضوع انرژی هسته‌ای خبر داد. پس از آن در حالی که مذاکرات غیرمستقیم میان ایران و آمریکا آغاز شد، حرف‌های ضد و نقیض درباره مواضع دولت ایالات متحده شروع شد. مذاکرات که به دور ششم رسید، اتفاقات دیگری افتاد. در حالی که زمان اعلام‌شده از سوی نماینده دونالد ترامپ برای مذاکره با طرف ایرانی در روز شصت‌وسوم از مهلت تعیین‌شده بود، بامداد روز شصت‌ویکم، رژیم صهیونیستی در اقدامی غیرقانونی و خلاف قوانین بین‌المللی به نقاط مختلف ایران حمله نظامی کرد.

جمهوری اسلامی ایران، اما از همان ساعات‌های ابتدایی حمله غیرقانونی رژیم صهیونیستی به این اقدام تجاوزکارانه پاسخ قاطع داد. پس از آن مسئولان دولت آمریکا با ارا اعلام کردند که در این حمله نظامی علیه مردم و زیرساخت‌های اقتصادی و انرژی هسته‌ای ایران دخالتی نداشتند. با این حال صبح روز دهم، رسوایی جدیدی برای ایالات متحده آمریکا به بار آمد. در حالی که ترامپ پس از آن گفته بود برای اعلام‌نظر درباره حمله نظامی به ایران تا دو هفته تصمیم‌گیری خواهد کرد، دستور حمله نظامی به تاسیسات هسته‌ای ایران را صادر کرد.

حالا ترامپ که می‌خواستت برقرارکننده صلح در جهان باشد، در اقدامی غیرقانونی و خلاف تمامی کنوانسیون‌های بین‌المللی با حمله نظامی به تاسیسات هسته‌ای صلح‌آمیز جمهوری اسلامی ایران، تلاش جدیدی برای جنگ‌افروزی در منطقه خاورمیانه را آغاز کرده است. هر چند این مرتبه کشورهای حوزه خلیج‌فارس اقدامات رژیم صهیونیستی در حمله به بخش‌های مختلف ایران را محکوم کرده و از حمله نظامی آمریکا نیز ابراز نگرانی کرده‌اند، اما حالا باید دید که ایسن منطقه در آینده چه شرایطی را تجربه خواهد کرد.

ایران چگونه به‌میز مذاکره برگردد؟

وزیر امور خارجه کشورمان در واکنش به حملات آمریکا به ایران خطاب به اروپایی‌ها نوشت: ایران چگونه به‌میز مذاکره‌ای برگردد که اسرائیل و آمریکا نابودش کرده‌اند؟ سیدعباس عراقچی، وزیر امور خارجه کشورمان در حساب رسمی خود در برنامه ایکس نوشت: هفته گذشته، وقتی ما در حال مذاکره با آمریکا بودیم، اسرائیل تصمیم گرفت دیپلماسی را نابود کند. وی افزود: این هفته، وقتی با گروه ترولیکای اروپا ET و اتحادیه اروپا گفت‌وگو داشتیم،

آمریکا تصمیم گرفت آن دیپلماسی را نابود کند. از این وضعیت چه نتیجه‌ای می‌توان گرفت؟ عراقچی افزود: از نگاه بریتانیا و مسئول عالی‌رتبه سیاست خارجی اتحادیه اروپا، موضوع این است که ایران باید به‌میز مذاکره «بازگردد»، اما چگونه ممکن است ایران به چیزی بازگردد که هرگز ترک نکرده، چه برسد به اینکه نابودش هم کرده‌اند؟

آنچه‌از حمله نظامی آمریکا‌به ایران می‌دانیم

گروهی از بمب‌افکن‌های رادارگریز بی-۲بامداد روز ۲۱ژوئن (۳۱خردادماه) پایگاه نیروی هوایی واینمن در میسوری را به قصد انجام عملیات بر فراز تاسیسات هسته‌ای ایران، ترک کرده بودند و پس از طی مسافت ۱۰هزار و ۸۰۰کیلومتری به ایران رسیدند. به این ترتیب، برخلاف گمانه‌زنی‌های اولیه مبنی بر این که جزیره گوام یا دیه‌گو گارسیا مبدا حمله بمب‌افکن‌ه‌ای آمریکایی به تاسیسات هسته‌ای ایران خواهد بود، ۶فروند بمب‌افکن حاضر در این عملیات در یک پرواز فوق دوربرد، بر فراز اقیانوس آرام، خود را به آسمان ایران رساندند. به نوشته رسانه‌های آمریکایی، هر فروند از این بمب‌افکن‌های رادارگریز ۲میلیارد دلار ارزش دارد. بی-۲توانایی حمل سنگین‌ترین بمب‌ها را در بُرد پروازی طولانی دارد. بی-۲ تنها هواپیمایی است که به حمل بمب نفوذگر و عظیم یا GBU-۵۷ که به بمب «سنگرشکن» شهرت یافته، مجهز است؛ بمبی که قدرتمندترین بمب غیرهسته‌ای جهان به‌شمار می‌رود. هر بمب سنگرشکن وزنی معادل ۱۲هزار و ۶۰۰کیلوگرم دارد، حامل ۲تن ماده منفجره است و توانایی نفوذ تا عمق ۱۱متری زمین را دارد. بمب‌های سنگر شکن می‌توانند یکی پس از دیگری پر تاب شوند و با هر انفجار متوالی، عملاً عمق بیشتری را حفاری و منهدم کنند.

مطابق برآوردهای موجود، تاسیسات غنی‌سازی در فردو در عمق ۸۰ تا ۹۰متری زمین ساخته‌شده و فعلاًاطلاعات دقیقی از میزان خسارت وارد شده به آن در جریان حمله آمریکا منتشر نشده است. مطابق گزارش‌های منتشرشده در رسانه‌های آمریکایی، ارتش ایالات متحده به موازات حمله بمب‌افکن‌های بی-۲به تاسیسات فردو، دست‌کم ۳۰فروند موشک کروز تاماهوک که موشک دوربرد مادون سرعت صوت است را از یک زیر دریایی هدایت‌شونده کلاس اوهایو علیه تاسیسات هسته‌ای اصفهان و نظنر شلیک کرده است. از میزان خسارت واردهشده به این دو تاسیسات نیز خبری منتشر نشده است. از صبح روز یکشنبه نیز گزارش‌هایی در مورد پرواز پهپادهای آمریکایی در نزدیکی تنگه‌هرمز منتشر شده است. به باور کارشناسان نظامی، هدف این عملیات تجسسی احتمالاً رصد تحرکات نیروهای ایرانی در خلیج‌فارس و تنگه‌هرمز است.

نگرانی در سازمان ملل از حمله غیرقانونی آمریکا

دبیر کل سازمان ملل متحد در واکنش به حملات نظامی آمریکا به تاسیسات هسته‌ای نظنر، فردو و اصفهان این اقدام را «تشدید خطرناک تنش» در منطقه خواند و خواستار خویشتنداری و بازگشت به دیپلماسی شد. آنتونیو گوترش، در پستی در شبکه ایکس اعلام کرد که از استفاده آمریکا از زور علیه تاسیسات هسته‌ای ایران به‌شدت نگران« است. وی این حملات را تهدیدی مستقیم علیه صلح و امنیت بین‌المللی توصیف کرد. گوترش هشدار داد که این درگیری‌ها می‌تواند به سرعت از کنترل خارج شود و پیامدهای فاجعه‌باری برای غیرنظامیان، منطقه و جهان به‌دنبال داشته باشد. وی از همه کشورهای عضو سازمان ملل خواست تا به تعهدات خود تحت منشور سازمان ملل و قوانین بین‌المللی پایبند باشند و از تشدید تنش‌ها جلوگیری کنند. گوترش تأکید کرد: «اراه‌حل نظامی

«روزنامه سرآمد» گزارش می‌دهد؛

جهان یک‌صدا علیه «صلح آمریکایی»

ترامپ پس از حمله غیرقانونی آمریکا به ایران: حالا بیاید صلح کنید!

را برای فردا (دوشنبه) تشکیل می‌دهم. بامداد روز شنبه، دشمن آمریکایی در تجاوزی آشکار و غیرقانونی به خاک ایران، تأسیسات هسته‌ای ایران را مورد حمله قرار داد. مرکز نظام ایمنی هسته‌ای کشور پس از این تجاوز در اطلاعیه‌ای بیان کرد: به‌دلیل تمهیدات از پیش انجام‌شده، هیچ آلودگی پرتوی و تشعشعی بر اثر این حمله ایجاد نشده است.

محکومیت حمله نظامی آمریکا از سوی جهان

میکل دیاز کانسِل، رئیس‌جمهور کوبا در شبکه اجتماعی ایکس نوشت: «ما بمباران تاسیسات هسته‌ای ایران توسط آمریکا را که مصداق تشدید تنش خطرناک در مناقشه غرب آسیاست، قویا محکوم می‌کنیم. این تهاجم نقض جدی منشور سازمان ملل و قوانین بین‌المللی است و بشريت وارد بحرانی با تبعات غیرقابل جبران می‌کند.» ایوان گیل، وزیر خارجه ونزوئلا هم در تلگرام نوشت: «ونزوئلا تهاجم نظامی آمریکا به ایران را محکوم می‌کند و خواستار توقف فوری خصوصاً هست، جمهوری بولیواری ونزوئلا این بمباران را که توسط ارتش آمریکا و به درخواست اسرائیل علیه تاسیسات هسته‌ای ایران از جمله در مجتمع‌های فردو، نظنر، اصفهان انجام شد، قاطعانه و شدیداً محکوم می‌کند.» همچنین وزارت خارجه مکزیک در شبکه اجتماعی ایکس نوشت: «این وزارتخانه خواستار گفت‌وگوی فوری دیپلماتیک برای صلح میان طرف‌ها در مناقشه خاورمیانه است. ما بر درخواست خود برای کاهش تنش در منطقه تأکید می‌کنیم.» در این راستا، وزارت خارجه شیلی اقدام آمریکا را محکوم و اعلام کرد که این اقدام تهدیدی جدی برای امنیت منطقه‌ای و بین‌المللی است.

دفتر سیاسی جنبش انصارالله یمن نیز در بیانیه‌ای به‌شدت حمله آمریکا به ایران را محکوم کرد و آن را در راستای حمایت نامحدود و جناپکارانه واشنگتن از رژیم صهیونیستی در جنایات علیه امت اسلامی دانست. در این بیانیه آمده است: این حمله به خاطر مواضع ایران در حمایت از مسئله فلسطین و حمایت از جنبش‌های جهادی و مقاومت علیه رژیم صهیونیستی است. وزارت خارجه عربستان هم تجاوز و حمله آمریکا به تاسیسات هسته‌ای ایران را محکوم کرد و از جامعه بین‌المللی خواست تا در این شرایط تلاش‌های خود را برای دستیابی به یک راه‌حل سیاسی تضمین‌کننده پایان بحران افزایش دهد. همچنین وزارت خارجه قطر رسا صدور بیانیه‌ای از وخامت اوضاع با توجه به بمباران تاسیسات هسته‌ای ایران از سوی آمریکا ابراز تأمف کرد و نسبت به «پیامدهای فاجعه‌بار» هشدار داد. وزارت خارجه قطر بر ضرورت توقف همه عملیات‌های نظامی و بازگشت به چرخه دیپلماسی تأکید کرد. در این پیوند، کشور عمان ضمن محکوم کردن حمله آمریکا به تاسیسات هسته‌ای ایران، اعلام کرد: حملات جناپکارانه آمریکا به ایران، نقض قوانین بین‌المللی و منشور سازمان ملل متحد است. جنبش مقاومت اسلامی فلسطین (حماس) نیز در بیانیه خود آورده است: این اقدام متجاوزانه آمریکا علیه ایران یک تشدید خطرناک، اطاعت کورکورانه از دستورکار اشغالگران [صهیونیست] و نقض آشکار قوانین جهانی است. در این بیانیه، حماس همبستگی کامل خود را با ایران، رهبران و مردم آن اعلام و تأکید کرد که این گروه به توانایی تهران در دفاع از حاکمیت خود، اطمینان راسخ دارد. جنبش جهاد اسلامی فلسطین هم در بیانیه‌ای اعلام کرد: تجاوز علیه ایران تأیید می‌کند که دولت آمریکا از طریق سیاست‌های مصلطه‌جویانه بزرگ‌ترین دشمن پیشرفت ملت‌های منطقه و امت اسلامی ما و دشمن دستپایی آن‌ها به حقوق مشروع خود، است. جنبش جهاد اسلامی اعلام کرد: ما حمایت کامل خود را از ملت ایران اعلام می‌کنیم و ملت‌های اسلامی را به هوشیاری در برابر طرح سلطه آمریکایی-صهیونیستی فرا می‌خوانیم. همچنین دولت پاکستان تجاوز غیرقانونی آمریکا به تاسیسات اتمی ایران را به‌شدت محکوم، آن را نقض تمام هنجارهای حقوق بین‌الملل ارزیابی و تأکید کرد: جمهوری اسلامی ایران از حق مشروع برای دفاع از خود برخوردار است.

بدون شرح

قاب دوربین

عکس: اصغر بشارتی

بدون شرح...

فریداعیزی -اقتصاد سرآمد